

บทบาทของบรรษัทข้ามชาติในจีน*

ดร. แคม เจ. นูมอฟฟ์

การบรรยายในวันหนึ่งแบ่งออกได้เป็นสองประเด็น ประเด็นแรก จะเป็นการวิเคราะห์ลักษณะพื้นฐานของระบบทุนนิยมโลก และลักษณะการซุกครีคในภาวะการณ์ปัจจุบันของโลก ส่วนในประเด็นหลังจะเป็นการกล่าวถึง การเบียดประเทศของจีนให้กับระบบทุนนิยมนั้น มีลักษณะเฉพาะอย่างไร และสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการขยายตัวของระบบทุนนิยมโลกอย่างไร สำหรับประเด็นหลังนี้ในการวิเคราะห์ วิธีการพิจารณา จะต้องดูว่าจีนมีฐานะเช่นไรในระบบเศรษฐกิจโลก ลักษณะเฉพาะของจีนที่สำคัญ ก็คือ แม้ว่าจีนจะถูกจัดรวมอยู่ในกลุ่มประเทศกึ่งพัฒนา แต่จีนกลับมีประสบการณ์การซุกครีคจากประเทศทุนนิยมน้อยที่สุด นับแต่สงครามโลกครั้งที่สองยุติเป็นอันมา เพราะฉะนั้นกล่าวโดยสรุปแล้ว ที่จะพูดก็คือ

1. ข้อสรุปทางทฤษฎีในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่พัฒนาแล้ว กับประเทศกึ่งพัฒนา
2. ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในจีนขณะนี้

ลักษณะพื้นฐานของระบบทุนนิยมโลก มี 4 ประการ กล่าวคือ

ประการแรก กระบวนการทำให้เป็นทุนนิยมทั่วโลก (Process of globalization) ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นอันมา เราจะเห็นลักษณะสำคัญประการหนึ่ง ก็คือขอบเขตที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ระหว่างรัฐชาติ (nation-state) กับระบบเศรษฐกิจแห่งชาติ กล่าวคือทุนนิยมจากประเทศหนึ่งได้ขยายข้ามพรมแดนแห่งรัฐ ไปสู่ประเทศอื่นเช่นการผลิตเครื่องจักรเครื่องมือได้แผ่ขยายสิ่งที่ตนเองผลิตขึ้นไปสู่รัฐอื่น ๆ จนในที่สุดการแผ่ขยายนั้นก็ไปครอบคลุมรัฐชาติต่าง ๆ ทั่วไป

ประการที่สอง ยุคหลังรัฐชาติของระบบทุนนิยม (Post nation-state phase of capitalism) ลักษณะประการที่สองนี้สืบเนื่องมาจากประการแรก กล่าวคือพัฒนาการของทุนนิยม แทนที่จะเป็นภายในประเทศเดียว ปัจจุบันมันก้าวข้ามการเป็นประเทศ กลายมาเป็นระบบที่เรียกว่า ยุคหลังรัฐชาติ ซึ่งขยายเป็นปริมณฑลที่ใหญ่ออกไป ทำให้ระบบทุนนิยมมีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น เช่น ในการทำสัญญาระหว่างบรรษัทข้ามชาติกับรัฐบาลประเทศต่าง ๆ ก็จะมีข้อตกลงระหว่างบรรษัท ว่า ในกรณีที่เกิดข้อ

* เรียบเรียงขึ้นตาม คำบรรยายของ ศจ.ดร. แคม เจ. นูมอฟฟ์ ในการบรรยายทางวิชาการในหัวข้อเดียวกัน ซึ่งกลุ่มเศรษฐศาสตร์การเมือง, สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หนังสือพิมพ์มาตุภูมิและสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย จัดขึ้น ณ. ห้องประชุมศูนย์สารนิเทศ หอประชุมใหญ่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ 20 ธันวาคม 2524 เวลา 18.30-16.30 น.

พิพาท ระหว่างรัฐต่าง ๆ กับบริษัท ๆ ที่ไปลงทุน ทางบริษัท ๆ จะไม่เรียกร้อง ให้อำนาจรัฐอเมริกัน เข้าไปแก้ปัญหา แต่กับบริษัท ๆ จะแก้ปัญหาด้วยตัวเอง

ประการที่สาม การแทรกเข้าหากันระหว่างเขตอิทธิพล (Inter-penetration of zones) ลักษณะ ประการที่สามนี้เป็นผลจากหลังสงครามเช่นกัน กล่าวคือแต่เดิมมานั้น เขตอิทธิพลแต่ละเขต ต่างก็อยู่ใต้อาณัติของประเทศมหาอำนาจเดียว ดังเช่นลาตินอเมริกา แต่เดิมเป็นเขตอิทธิพลของสหรัฐ ๆ เท่านั้น แต่สภาพการณ์เช่นนี้ได้เปลี่ยนแปลงไป จนเกิดลักษณะที่ประเทศทุนนิยมศูนย์กลางแทรกอิทธิพลเข้าไปในเขตอิทธิพลของกันและกัน เช่นญี่ปุ่นเข้าไปมีอิทธิพลร่วมทางเศรษฐกิจในบราซิล ซึ่งสหรัฐ ๆ มีอิทธิพลในชั้นสูงมาตลอด หรือกรณีในจีเรียซึ่งแต่เดิมเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ปัจจุบันญี่ปุ่นก็เข้าไปมีอิทธิพลด้วย ปรากฏการณ์ที่อาจเกิดการขัดแย้งกัน เนื่องจากการแย่งชิงผลประโยชน์กัน จนต้องทำสงครามกันนั้น ก็ได้มีการสรุปบทเรียน จากสงครามโลกครั้งที่สองมาแล้วว่า สงครามนั้นนำความสูญเสียอย่างใหญ่หลวง มาสู่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การแทรกเข้าหากันระหว่างเขตอิทธิพลต่าง ๆ จึงเกิดการลดความขัดแย้งโดยธรรมชาติระหว่างมหาอำนาจ และเป็นการลดสาเหตุอันนำไปสู่สงครามได้ ทั้งยังมีส่วนช่วยระบบทุนนิยมโลก ให้มีพัฒนาการที่ราบรื่นกว่าเดิมด้วย

ประการที่สี่ การพยายามลดความขัดแย้งระหว่างกัน โดยกลุ่มประเทศพัฒนาาร่วมกันตั้งหน่วยงานระหว่างประเทศ เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว โดยเฉพาะปัญหา เกี่ยวกับการวางแผนระดับโลก เช่น คณะกรรมการไตรภาคี (Trilateral Commission), สโมสรแห่งโรม (Club of Rome), คณะกรรมการ BRANDT (Brandt Commission) ฯลฯ คณะกรรมการเหล่านี้จะทำหน้าที่ ในการพยายามลดความขัดแย้งของระบบทุนนิยมในுகัน การพยายามลดความขัดแย้งเหล่านี้หนึ่งก็คือ ความพยายามพัฒนาไปสู่ระบบผูกขาด เพื่อให้การบริหารงานมีความคล่องตัวมากขึ้น ทั้งนี้โดยอาศัยหลักเศรษฐศาสตร์สำนักเคนเซียนใหม่ ในกระบวนการที่จะดำเนินหลักการเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพก็คือ ได้ใช้หลักการผนวกตั้งประเทศ ที่เรียกว่าประเทศรอบนอก (รอบข้าง) ให้เข้าสู่วงจรของระบบทุนนิยมโลก ประจักษ์พยานที่พิสูจน์การพัฒนาของระบบทุนนิยมดังกล่าว คือความล้มเหลวของสหประชาชาติ ในการกำหนดทศวรรษแห่งการพัฒนา ทั้งสองทศวรรษที่ได้ดำเนินมาแล้ว เราพิจารณาความล้มเหลวเหล่านี้ ได้จากความแตกต่างทางรายได้ระหว่างกลุ่มประเทศพัฒนาและกลุ่มประเทศโลกที่สาม ที่นับวันจะเพิ่มขึ้นทุกที มีแต่กลุ่มประเทศพัฒนาแล้วเท่านั้น ที่ได้ประโยชน์อย่างมหาศาลโดยเฉพาะบริษัทข้ามชาติ ดังจะเห็นได้ว่าอัตราผลตอบแทนการลงทุนของธนาคารต่าง ๆ ในสหรัฐ ๆ มีสูงถึงร้อยละ 34 ถ้าพิจารณาถึงบทบาทการขยายตัวของบริษัทข้ามชาติจะเห็นว่า ในกลางทศวรรษ 1970 มูลค่าของทรัพย์สินของบริษัทข้ามชาติ ทั้งที่ตั้งทุนประเภทอุตสาหกรรม ทรัพยากร และการค้า รวมกันแล้วมีมูลค่าถึงสองแสนล้านดอลลาร์

การที่บริษัทใหญ่อันเป็นรูปแบบของระบบทุนนิยมในปัจจุบัน ได้ผนวกเอาเศรษฐกิจที่อยู่รอบนอกเข้าไป ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในลักษณะเฉพาะของระบบทุนนิยมขึ้น สิ่งเหล่านี้ปรากฏออกมา

ในลักษณะการทำให้ประเทศรอบนอกให้กลายเป็นทุนนิยมเพิ่มขึ้น โดยมีลักษณะสำคัญหกประการคือ (1) การแบ่งงานกันทำระหว่างประเทศแบบใหม่ (new international division of labour) กล่าวโดยย่อก็คือ ประเทศกลุ่มทุนนิยมศูนย์กลางมีความจำเป็นต้องย้ายแหล่งการผลิต มาแสวงหากำไรในประเทศโลกที่สาม ก็มีการย้ายโรงงานต่างๆ ซึ่งประสิทธิภาพค่ามาสู่ประเทศต่างๆ เช่น ญี่ปุ่นย้ายมาลงทุนในเกาหลี, ไทยก็เช่นกันต้องกลายเป็นแหล่งลงทุน ให้กับโรงงานเก่าๆ ของญี่ปุ่น หรือโรงงานที่มีปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นพิษ ก็ย้ายมาสู่กลุ่มประเทศอาเซียน เป็นต้น (2) กระบวนการเปลี่ยนเข้าสู่ทุนนิยมในแบบใหม่ คือ การก่อให้เกิดชนชั้นนายทุนนายหน้า หรือนายทุนที่คั่งพัวต่างชาติ (ทุนนิยมศูนย์กลาง) เวลาพูดถึงนายทุนที่คั่งพัว เราหมายถึงนายทุนที่ต้องการการกระตุ้นใจอย่างอิสระ แต่เขาก็ไม่อาจกระตุ้นใจอย่างอิสระได้ (3) กระบวนการนี้ทำให้เกิดชนชั้นที่เรียกว่า *แรงงานอภิสิทธิ์ (Labour Aristocrat)* แรงงานอภิสิทธิ์นี้คือ แรงงานที่มีฝีมือและสามารถรับใช้บรรษัทข้ามชาติได้ และแรงงานเหล่านี้จะได้รับค่าตอบแทน ที่สูงกว่าแรงงานธรรมดา (4) นอกจากลักษณะที่แรงงานแตกแยก เป็นแรงงานอภิสิทธิ์กับแรงงานธรรมดา ซึ่งเป็นเรื่องในสวนเมือง สำหรับภาคชนบท กระบวนการดังกล่าวก็ทำให้เกิดลักษณะที่คล้ายกันคือ ทำให้เกิดนายทุนท้องถิ่น ซึ่งได้แปรรูปมาจากเจ้าที่ดินเดิม กับการทำให้ชาวนามีฐานะแตกต่างกันขึ้น เป็นชาวนารวยและชาวนาจนด้วย (5) กระบวนการนี้ยังได้พยายามกระตุ้น ให้เกิดการพึ่งพาประเทศทุนนิยมศูนย์กลางในด้านเทคโนโลยี และวิทยาการการวิจัยค้นคว้า คงจะเห็นได้ว่าการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเทศคือยพัฒนาที่ทำในประเทศพัฒนาแล้ว มีถึง ๑๑% ของการวิจัยทั้งหมด (6) ประการสุดท้าย เป็นลักษณะทางสังคมวิทยา ซึ่งอาจเรียกง่าย ๆ ได้ว่า *การสร้างโลกทัศน์* หรือหากจะเรียกกันให้ถูกต้องก็ว่าการ ก็เรียกว่า *จักรวรรดินิยมทางวัฒนธรรม (Cultural Imperialism)* หรืออีกนัยหนึ่ง ก็คือความพยายามของกลุ่มประเทศทุนนิยมศูนย์กลาง ที่จะเข้าครอบงำระบบการศึกษาของโลกที่สาม เพื่อให้ประชาชนในโลกที่สามมีความถึคสนับสนุนการชุกรึกของรัฐทุนนิยมโลก โดยที่ไม่มีโอกาสได้ล่วงรู้ถึงความเป็นจริงในที่นี้ใครจะขออ้างคำพูดของนายพลอเมริกันคนหนึ่ง ซึ่งกล่าวไว้ว่า ถ้าจะเปรียบเทียบการลงทุนสองอย่าง ระหว่างการลงทุนในเครื่องจักรกล กับการลงทุนที่จะก่อให้เกิดทัศนะ หรือแนวคิดที่คั่งองการแล้ว การลงทุนอย่างหลังมีคุณประโยชน์มากกว่าอย่างมหาศาล ในการปลุกฝังโลกทัศน์นี้ มลนิธิต่าง ๆ ของบรรษัทข้ามชาติมักจะเข้ามาช่วยเหลือทางการศึกษาในโลกที่สาม ให้ทุนฝึกอบรมและครูงาน เพื่อไปรับเอาความถึคของเขาเข้ามาปฏิบัติ นอกจากนี้สื่อมวลชนระหว่างประเทศ ซึ่งอยู่ภายใต้การครอบงำของบรรษัทข้ามชาติก็จะเลือกส่งข่าวสารที่เป็นประโยชน์คือฝ่ายตน มาเผยแพร่ในโลกที่สาม ทั้งระบบการศึกษาและข่าวสารที่รับมา เป็นการปิดบังอำพรางข้อมูลอีกด้านหนึ่ง จนเมื่อกีสังคมศาสตร์บางคนเช่น ดร. กุนเคอร์ แฟรงค์ เรียกกระบวนการนี้ว่า *การบิดเบือนอย่างฉาว*

ผลจากการแทรกเข้ามาของระบบทุนนิยมโลก ทำให้เกิดการพัฒนาอย่างไม่เท่าเทียมกันในระดับโลก กล่าวคือผลพวงจากการผลิตในประเทศคือยพัฒนาถูกกอบโกยออกไป สู่กลุ่มประเทศพัฒนาจน

เกิดช่องว่างทางรายได้ ระหว่างสองกลุ่มประเทศมากขึ้นทุกที ความไม่เท่าเทียมกันนี้มีได้เกิดเฉพาะแต่ในกลุ่มประเทศทั้งสองเท่านั้น แต่ยังมี ความไม่เท่าเทียมกันระหว่างโซเวียตกับประเทศสังคมนิยมอื่น ๆ ด้วย พวกเราคงคุ้นกับกระบวนการซุติกริคว์ส่วนเกินในประเทศทุนนิยมโดยทั่วไปแล้ว ในที่นี้ขอกล่าวถึง การที่รัสเซียซุติกริคว์ประเทศยุโรปตะวันออกด้วย ในปี 1960 ถึง 1976 รัสเซียได้คั่งส่วนเกิน จากกลุ่มประเทศเดียวกันนี้ ในรูปมูลค่าการค้าเกินมูลค่าถึง 4,000 ล้านดอลลาร์อเมริกัน เป็นเวลาถึง 16 ปี แต่ในปี 1977 เพียงปีเดียวรัสเซียได้ส่วนเกินในมูลค่าการค้า จากกลุ่มประเทศเดียวกันนี้ถึง 4,000 ล้านดอลลาร์ นั่นแสดงว่าส่วนเกินที่เคยคั่งใน 16 ปีเท่ากับ 1977 เพียงปีเดียว นอกจากนั้นแล้ว เขตอิทธิพลในครอบงำของบริษัทข้ามชาติได้เปลี่ยนไป

ในอีก ความเป็นเจ้าของกับการครอบครองและการดำเนินการเป็นสิ่งเดียวกัน ในปัจจุบันบางครั้งก็เป็นเรื่องเดียวกัน บางครั้งก็ไม่จำเป็น ได้มีการศึกษาค้นเทคนิคอย่างใหม่ขึ้นมาที่สามารถจะคั่งส่วนเกินจากประเทศต่าง ๆ โดยไม่ต้องลงทุน เพราะฉะนั้นเราจึงพูดได้ว่าปรากฏการณ์อย่างใหม่ของการขยายตัวของระบบทุนนิยมคือ *การควบคุมโดยไม่เป็นเจ้าของ* เราจะเห็นทั่วไปว่าเทคนิคแบบนี้ถูกใช้ในเอเชียและแอฟริกาและลาตินอเมริกา

ต่อไปนี้จะอธิบายว่า เทคนิคเหล่านี้ถูกใช้ในจีนอย่างไร สิ่งแรกที่ยากจะปูเป็นพื้นคือ *แนวนโยบายเศรษฐกิจของจีนตั้งแต่ปี 1977* ลักษณะเด่นมากของแนวนโยบายทางเศรษฐกิจนี้คือการเบี่ยงเบนจากการทุ่มเทการพัฒนาในอุตสาหกรรมหนักหันไปลงทุนในอุตสาหกรรมขนาดกลางและเบา พูดอีกอย่างหนึ่งก็เป็นการเปลี่ยนอัตราส่วนระหว่างการออมกับการบริโภค พูดอีกอย่างหนึ่งเราจะแบ่งสัดส่วนกันอย่างไรจะเอาสิ่งที่มีสักรั้วไปทุ่มลงทุนในเครื่องจักรเครื่องมือ จะเหลือไว้เท่าไรเพื่อให้ประชาชนบริโภคเป็นสวัสดิการของสังคม ระยะระหว่างปี 1950-1980 อุตสาหกรรมขนาดหนักของจีน ได้เพิ่มขึ้นเป็น 64 เท่าตัว อุตสาหกรรมเบา เพิ่มขึ้น 20 เท่าตัว ส่วนการลงทุนในภาคการเกษตรเพิ่มเป็น 2 เท่าตัว ในขบวนการเปลี่ยนแปลงนี้ เราเห็นปัญหาหนึ่งคือข้อบกพร่องของการจัดการทางเศรษฐกิจ เช่น ผู้จัดการโรงงานจะต้องวิ่งไปยืมเงินธนาคารเอามาจ่ายเป็นค่าจ้างของโรงงาน เมื่อมีการขาดแคลนเงินเกิดขึ้น

นโยบายใหม่ มีลักษณะ 2 ประการคือ นโยบายเกี่ยวกับภายในและภายนอก นโยบายภายในคือการระงับรายจ่ายที่เพิ่มขึ้น ส่วนปัญหาภายนอกก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเปิดประเทศ นโยบายทางภายนอกที่สำคัญของรัฐบาลจีนคือ พยายามติดต่อกับนักธุรกิจญี่ปุ่นที่จะเรียกร้องให้ปรับปรุงอุตสาหกรรมเหล็กที่จริงแล้วเป้าหมายของนโยบายเหล่านี้ก็ไม่แตกต่างจากเป้าหมายของประเทศด้อยพัฒนาอื่น ๆ นโยบายเหล่านี้ก็คือ การเปิดรับเทคนิคใหม่ ๆ ล่าสุด ในการผลิตทางอุตสาหกรรม เทคนิคใหม่นี้หมายถึงทั้งวิธีการผลิต และวิธีการดำเนินการ อีกอันหนึ่งคือการฝึกฝนแรงงานที่มีฝีมือ ประการสามคือเพื่อที่จะเร่งรัดให้ได้ส่วนเกินจากการผลิตให้ได้มากที่สุดเพื่อจะยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชน ประการสี่ คือพยายามสร้างเงินตราต่างประเทศเพื่อที่จะเอาไว้ซื้อเทคโนโลยีอย่างใหม่มาใช้

ในการเจรจากับบรรษัทข้ามชาตินั้น บรรษัทตัวแทนของประเทศก้อยพัฒนาอื่น ๆ ใ้โอกาสหลักแก่เขตต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นเหตุผลในการกำหนดนโยบายเมื่อพิจารณาถึงผลที่ได้รับ แทนที่ประเทศเหล่านี้จะสามารถเป็นอิสระและพัฒนาได้ด้วยตนเอง กลับเป็นการพัฒนาไปสู่การติดกับของประเทศที่พัฒนามากกว่า ในกรณีเงินถ้าหากว่าจะคงสิ่งที่เกิดขึ้นที่เซี่ยงไฮ้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเจรจากำหนดข้อตกลงต่าง ๆ ก็มีได้แตกต่างไปจากข้อตกลงหรือกำหนดกับประเทศก้อยพัฒนาหรือประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ เลย และยังมีโครงการที่ล้มเหลว การที่จะยกเลิกข้อตกลงต่าง ๆ เหล่านี้กับนักธุรกิจญี่ปุ่น รัฐบาลจีนจะคงถูกปรับอย่างหนักถึง 126 ล้านเหรียญสหรัฐ ฯ

สำหรับการเปิดประตูกับต่างชาตินั้น จีนได้เปิดเขตที่เรียกว่าเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อที่จะเรียนรู้ถึงวิธีการดำเนินการของบรรษัทข้ามชาติในเขตเหล่านี้ เพื่อที่จะเอาประสบการณ์ต่าง ๆ มาใช้ด้วยตัวเอง โดยแบ่งเป็น 3 เขต เขตแรก กับเขตสองซึ่งผู้บรรยายได้ไปเยี่ยมมา คือเขตที่อยู่นอกเมืองกวางตุ้ง เขตสองคือเขตที่อยู่ในเขตอ๋องหนิง ในเขตแรกเป็นเขตที่มีการลงทุนเทคโนโลยีที่ก้าวหน้ามาก มีการลงทุนของบริษัทต่างประเทศ 1.2 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ลักษณะที่เกี่ยวข้องหรือที่ตกลงกับบรรษัทข้ามชาติ 6 ประการในการดำเนินการในส่วนนี้ สิ่งแรกนั้น คล้ายคลึงกับข้อตกลงทางด้านการผลิตในเขตนี้ ข้อตกลงเกี่ยวกับกระบวนการผลิตคือกองการผลิตใหญ่ และคอมมูนสามารถที่จะเซ็นสัญญากับบรรษัทต่างชาติได้ด้วยตัวเอง ข้อตกลงนี้ รวมถึงการที่บรรษัทต่างชาติจะนำเข้าวัตถุดิบ จะทำการผลิต และจะทำการส่งออกได้ด้วยตัวเองเช่นกัน

ข้อตกลงอันที่สอง ว่าด้วยการชดใช้ ในการตกลงที่จะนำเข้าเครื่องมือเครื่องใช้ ไม่ได้ตกลงเป็นเงิน แต่เป็นการตกลงกันเป็นผลผลิตที่จะใช้คืน

ข้อตกลงอันที่สาม การลงทุนร่วม คือจะมีการกำหนดว่าแต่ละฝ่ายจะลงทุนกันกี่เปอร์เซ็นต์และผลกำไรแบ่งกันอย่างไร

ข้อตกลงอันที่สี่ การตกลงร่วมระหว่างกลุ่มของชุมชนกับต่างประเทศ คือลักษณะของการผลิตร่วมกัน โดยที่ฝ่ายจีนจะนำเอาแรงงานและส่วนต่าง ๆ ที่จำเป็นและเกี่ยวข้องกับการผลิต และบรรษัทข้ามชาติจะเอาเทคโนโลยีมาใช้ นั่น ความจริงก็ไม่ใช่เทคโนโลยีก้าวหน้านัก แต่จีนอยากรู้เทคโนโลยีนั้นว่ามีส่วนในการผลิตอย่างไร เป็นข้อตกลงที่ว่าบริษัทต่างประเทศจะเป็นเจ้าของสิ่งต่าง ๆ โดยเสรี

ประการสุดท้ายเป็นข้อตกลงที่คนจีนเรียกว่า การกู้ยืมโดยเสรี

สำหรับผู้ที่เป็นไปงานนั้นจะพบว่าเงื่อนไขข้อตกลงต่างๆมีอุปสรรคอยู่มาก ขอให้ดูจากการใช้เทคโนโลยีของบรรษัทข้ามชาติในจีน ซึ่งมักจะใช้แบบเดียวกับประเทศก้อยพัฒนาอื่นๆให้มาชุดที่มีการผลิตและการชดเชยหรือการลงทุนร่วมเขตนั่นเป็น เขตที่มีการใช้เทคโนโลยีครอบคลุมที่เราเรียกว่าสมบูรณ์แบบที่เป็นชุดมาเลย (Package) หรือที่คนจีนเองเมื่อเจอเข้าก็รู้สึกว่ามันประหลาด เช่น ได้มีการเอาเทคโนโลยีที่จีนผลิตแล้วส่งออก แต่แล้วบรรษัทข้ามชาติก็ชนกลับมาให้จีนด้วยราคาที่สูงกว่าถึง 17%

ในส่วนการชดเชยหรือการตอบแทนการลงทุนกับบริษัทข้ามชาติ ก็มีการกำหนดการตอบแทน การเสื่อมของเครื่องจักร และคอกเบี้ย และตามข้อตกลงนั้นบริษัทต่างประเทศจะนำเครื่องจักรเครื่องมือ เข้ามา ซึ่งต้องกู้เงินมาซื้อเครื่องจักรเหล่านั้น บริษัทต่างประเทศอ้างว่าคอกเบี้ยที่จ่ายให้กับการนำเครื่อง จักรเข้ามานั้นเปลี่ยนแปลงไป ก็ขอปรับอัตราคอกเบี้ยใหม่เป็นระยะ ๆ ส่วนเงินก็ขอให้สินค้าที่ผลิตได้ ราคาไม่ตายตัว สามารถขึ้นลงได้ เมื่อเป็นอย่างนั้นแล้ว อะไรจะเกิดขึ้น ผู้บรรยายพบว่าราคาของสินค้า จะกำหนดตามราคาที่มาแสดงที่เมืองหลวงตั้ง โดยจะมีการแสดงมีละ 4 ครั้ง ในช่วงที่มีการนำสินค้าออก มาแสดงจะมีการกำหนดราคา และในช่วงที่มีการจำหน่ายคืน ราคาสินค้าก็เพิ่มขึ้นเพียง 50% ขณะเดียวกัน กับที่คอกเบี้ยลงทุนที่กู้ก็จะเพิ่มจาก 7% ไปถึง 20% หรือเพิ่มเกือบสามเท่าตัว จึงทำให้ฝ่ายเงินเสียเปรียบมาก

ในส่วนที่มีการลงทุนร่วมกันนั้น โดยที่จีนมีประสบการณ์ทางด้านนั้นน้อยมาก เช่นเดียวกับ ประเทศด้อยพัฒนาอื่นคือ ดำรงในแง่การถือหุ้นเงินถือหุ้น 68% อีก 32% เป็นของต่างชาติ หลังจากที่มิ การคำนวณแล้ว การที่บริษัทข้ามชาติถือหุ้น 32% สามารถหากำไรได้มากกว่าเงินถึง 2 เท่าครั้ง ซึ่ง เป็นการร่วมลงทุนที่แปลกประหลาดมาก

ในแง่การส่งสินค้าทุนเครื่องมือเครื่องจักรต่าง ๆ เข้า จะพบว่า บริษัทต่างชาติส่งเครื่องมือไป ก่อนที่จะมีการเซ็นสัญญาตกลง เพื่อแสดงโมติวิจิต่อจีน แต่แท้จริงแล้ว การส่งเครื่องจักรไป ก่อนที่จะ มีการตกลงนั้นเป็นเป้าหมายที่แท้จริง ก็คือการปิดโอกาสไม่ให้จีนเลือกเปรียบเทียบว่าจะนำเอาเครื่องจักร ประเภทใดจากประเทศใดดีและเหมาะสมกว่าเข้าประเทศของตน ในช่วงแรกฝ่ายจีนก็คิดว่าความใจดี ของคู่ค้าของตน อยู่ ๆ ไปก็เห็นว่าไม่ใช่ความบังเอิญแต่เป็นการเอาเปรียบอย่างมีระบบคือสินค้าส่งมา ก่อนแล้วค่อยตกลง อันนี้เป็นการชู้ตริคโดยอาศัยประโยชน์จากวัฒนธรรมจีนที่มีความมีมิตริคไม่ตรี "การให้มาก่อน" นี่จึงเป็นการถกถอยเอาประโยชน์จากระบบวัฒนธรรมของจีนนั่นเอง.

ในแง่การแบ่งงานกันทำระหว่างประเทศ เห็นได้ชัดว่าการลงทุนในจีนนั้น เป็นการขนย้ายเทคโนโลยีที่ล้าหลังเข้าไปใช้ในจีน สิ่งที่เห็นได้ชัดคือ การตั้งโรงงานทำนาฬิกาอิเล็กทรอนิกส์ในจีนโดยญี่ปุ่นใน ระยะ 8 เดือน ในขณะที่จะเริ่มตั้งโรงงานนั้น ก็ได้มีการคิดค้นเทคนิคที่ใหม่กว่านั้นอีกถึง 2-3 ระบบ ใน ขณะที่ผู้บรรยายไปเยี่ยมและพบว่า โรงงานเหล่านั้นปิดไปแล้ว เพราะไม่มีใครสั่งซื้อนาฬิกาแบบนี้มาอีกเลย

ในแง่การเอาประโยชน์ในรูปกำไร บริษัทข้ามชาติเข้าไปแล้วเสนอให้ฝ่ายจีนว่า ผลิตแล้วใช้ "ยี่ห้อ" ของคน จะทำให้ออกขายสินค้านั้นเพิ่มมากขึ้น เป็น 10% ของสินค้าที่ขายทั้งหมด เพราะมีความนิยม เชื้อดีในตลาดโลก ถ้าทำเช่นนั้นบริษัทต่างชาติก็จะขอแบ่งกำไรจากยอดขาย 2.5% เป็นค่า "ยี่ห้อ" อันนี้ เป็นลักษณะทั่วไปประการหนึ่งของการส่งเสริมการลงทุนในโลกที่สาม ประเทศด้อยพัฒนาหวังจะได้ส่วน เงินจากการผลิตมาพัฒนาประเทศ ครั้นส่งเสริมไปแล้วแทนที่จะเป็นกำไรกลับต้องเป็นหนี้ ตัวอย่างที่เห็น ได้ชัดคือสิ่งที่เกิดขึ้นในเกาหลีใต้ สิ่งเหล่านี้บางส่วนก็กำลังเกิดขึ้นในจีน

ในข้อตกลง การผลิตที่เกิดในเอชเอ็มซึ่งอยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ บรรษัทข้ามชาติของญี่ปุ่นเป็นผู้ควบคุมการตลาดทั้งหมด สินค้าที่ผลิตขึ้นมาให้ขายในจีน ญี่ปุ่นจะเป็นฝ่ายตัดสินใจว่าควรขายให้ต่างประเทศหรือไม่ ข้อตกลงที่ว่าสินค้าผลิตแล้วขายที่ไหนนั้น จะถูกกำหนดบังคับโดยบริษัทต่างชาติที่มาลงทุน จะเห็นได้จากกิจการผลิตฟิล์ม ของบริษัทสวิสร่วมกับบริษัทญี่ปุ่นการตกลงว่าจะขายที่ไหนก็ให้ขอความเห็นจากญี่ปุ่น แต่ก็ได้ข้อสรุปว่าให้ขายในจีนเสมอ

ถ้าถามว่าเงินขณะนี้ได้อะไรจากการลงทุนต่างชาติในการที่จะพัฒนาประเทศ สิ่งที่ได้รับในแง่ประสบการณ์ที่อาจนำมาเป็นบทเรียนต่อโลกที่สามก็คือ ประการแรกควรระมัดระวังเอาค่าเบ็ดโอกาสในการให้ต่างชาติมาลงทุนด้วย เพราะเน้นการเบ็ดโอกาสให้บรรษัทข้ามชาติเข้ามาลงทุนได้ ข้อนี้เป็นต้นทุนอย่างหนึ่งสำหรับประเทศเจ้าบ้าน ซึ่งควรเอาค่าตอบแทนจากการเบ็ดโอกาสให้ต่างชาติเข้ามาลงทุน และมันน่าจะมีลักษณะคล้าย ๆ กับค่าสัมปทานบัตรนั่นเอง ทางทฤษฎีเงินถือว่าตัวเองเป็นสังคมนิยมในแนวมาร์กซิสม์ เพราะฉะนั้น สิ่งที่ทุนนิยมว่าเป็นสินค้าแต่สังคมนิยมอาจจะมองว่าไม่เป็น ตอนนั้นเงินได้พัฒนาวิธีคำนวณผลตอบแทนจากสิ่งที่เงินไม่เคยถือว่าเป็นสินค้ามาก่อน นั่นเป็นการพัฒนาการก้าวใหม่ของประเทศสังคมนิยม หรือพูดให้ชัดเจนขึ้นในแง่การคิดคำนวณอะไรเป็นสินค้า ตอบแทนอย่างไร สิ่งนี้เป็นสิ่งที่เมื่อฝ่ายเงินอภิปรายศึกษากันแล้วจะกระจ่างชัดกันมากขึ้น เพราะเป็นสิ่งที่เป็ผลจากการติดต่อกับประเทศทุนนิยม

ประการที่สอง คือการออกกฎหมายต่าง ๆ เกี่ยวกับภาษีและการให้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เพื่อจูงใจการลงทุนของต่างประเทศ รัฐบาลจีนพยายามทำให้กระจ่างชัดขึ้นสำหรับทั้งฝ่ายจีน และฝ่ายนักลงทุนต่างชาติ ระยะเวลาที่ผ่านมา จีนพยายามเรียนรู้ว่าระบบตลาดโลกนั้นเป็นอย่างไร และรู้แน่ ๆ ว่า การติดต่อกับต่างประเทศนั้น ต้นทุนที่ต้องจ่ายให้กับการที่ต่างประเทศมาลงทุน จะให้เสียเปรียบน้อยที่สุดได้อย่างไรเงินจึงพยายามอย่างยิ่งที่จะให้มีการธุรกิจที่น้อยที่สุด สิ่งที่เป็นปัญหาของจีนนั้น มีลักษณะเฉพาะอย่างหนึ่ง คือความสามารถขั้นพื้นฐานในการพึ่งตนเอง แม้ว่าจีนเป็นประเทศกึ่งพัฒนา ก็จริง แต่ระบบเศรษฐกิจของจีนเข้มแข็งพอที่จะเปลี่ยนแปลงข้อตกลง ให้เป็นประโยชน์แก่ฝ่ายตนเองในอนาคตได้ เป้าหมายในการติดต่อกับบริษัทลงทุนข้ามชาติเป็นอันดับแรกสุดก็คือความพยายามลดอัตราธุรกิจที่บริษัทข้ามชาติทำกับเศรษฐกิจจีนให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ สิ่งนี้อาจนับเป็นบทเรียนอันสำคัญต่อประเทศโลกที่สามในการจัดความสัมพันธ์กับบริษัทต่างชาติได้บ้าง

(ต่อไปเป็นการตอบคำถามของผู้สนใจที่เข้าร่วมฟังการบรรยายครั้งนี้)

อาจารย์สาลี : ตอนนี้องานการณ์ในจีนเป็นอย่างไร เขาปรับเปลี่ยนขนาดไหน หลังจากที่เขาได้เรียนรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ

ตอบ - ประสบการณ์ต่าง ๆ ในจีนนั้นเป็นประสบการณ์ระยะสั้นมาก เขาพยายามที่จะตั้งสถาบันวิจัยขั้นมาศึกษาในมหาวิทยาลัย เช่นที่หนานไค มีผู้ศึกษาในเรื่องนี้เหมือนกันแต่เนื่องจากเวลาน้อยและปัญหาต่าง ๆ ก็มีมาก อย่างในเอชเอ็มก็มีการศึกษาเรื่องนี้มาก ได้มีการ

ศึกษาเรื่องธุรกิจของบริษัทหรือรัฐ ฉันนั้นรู้ว่าตัวเองได้กำไรเท่าไร แต่ไม่รู้ว่าโรงงานที่ผลิตได้กำไรเท่าไร ครั้นเมื่อต้องการรู้ การพยายามเข้าศึกษาเรื่องเหล่านี้กลับปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐบอกอย่างไม่จำเป็น ปัญหาอีกอันหนึ่ง ก็คือการทำเทศบาลเมืองหรือองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สามารถที่จะเซ็นสัญญาฉบับบรรษัทต่างชาติได้ในวงเงินไม่เกิน 3 ล้านบาทหรือ ๓ ล้านเหรียญ ที่เป็นปัญหาก็คือแต่ละหน่วย แต่ละจังหวัดต่างก็เซ็นสัญญาโดยไม่มีศูนย์ประสานงานส่วนกลางในเรื่องนี้ และโดยที่บริษัทต่างชาติได้กระเวนไปเซ็นสัญญาตามจังหวัดต่าง ๆ ด้วย โดยการนี้ทั้งผลดีและผลเสีย คือ ในด้านหนึ่งทำให้ท้องถิ่นสามารถริเริ่มโครงการต่าง ๆ ได้ ในอีกด้านหนึ่ง ก็จับไม่ได้ไล่ไม่ทันกับบรรษัทต่างชาติ เนื่องจากไม่ได้มีการพิจารณาแก่ที่ดินใบปัญหาในส่วนรายละเอียดจากส่วนกลาง และปัญหายังอยู่ได้เพราะบรรดาเมืองต่าง ๆ หรือจังหวัดต่าง ๆ ต่างก็มุ่งแข่งกันกัน ไม่ยอมแลกเปลี่ยนข้อมูลกันเพราะกลัวคนอื่นได้ดีกว่า หรือกลัวคนอื่นรู้ข้อบกพร่องของตนเอง

คุณสมพงษ์

โรงงานผลิตนาฬิกาอิเล็กทรอนิกส์เมื่อปิดแล้ว ทางรัฐเขาจะจัดการอย่างไร

ตอบ -

รัฐบาลเงินเองก็ยังงง ๆ อยู่กับกิจการนี้ คือไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร สิ่งที่น่าอนก็คือจีนได้รับบทเรียนกับการเชื่อเชิญบริษัทต่างชาติมาลงทุน และคงต้องปรับตนเองและกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ เพื่อให้บริษัทเหล่านั้น นำเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าจริง ๆ มาใช้ ในกรณีโรงงานนาฬิกา จีนก็รู้สึกว่าการของตัวเองถูกต้ม แต่บริษัทที่เซ็นสัญญากับเทศบาลเมืองแห่งหนึ่ง ไม่ได้เซ็นสัญญากับรัฐบาลโดยตรง

ดร. มิ่งสรรพ์

อยากให้อธิบาย ที่ว่าเทคโนโลยีที่ล้ำสมัยแล้ว ล้าสมัยอย่างไร เช่นตอนเราไปซื้อนาฬิกาควอทซ์ เราบอกไม่ได้หรือว่าล้ำสมัย เรารู้เพียงว่าราคาเท่าไร และมันต่างกันอย่างไร ทำไมเงินถึงขายไม่ออก ทำไมเวลาที่จะไปเปิดโรงงานตั้งใจจะส่งออกอย่างเดียวหรือ ไม่ขายภายในเลยหรือ ผมเคยไปเยี่ยมโรงงานซีทีเซ็นที่ญี่ปุ่นทราบว่ามีคนไปเปิดโรงงานที่อินเดีย แต่ทำนาฬิกาซิลาน เพราะมันถูกและใช้ได้นาน ซึ่งคนอินเดียสามารถใช้ได้ แต่ถ้าใช้นาฬิกาควอทซ์มันแพงและใช้ได้ในเวลาสั้นเพียงไม่กี่ปี ถ้าตั้งโรงงานเพื่อขายในประเทศก็เป็นเทคโนโลยีอย่างหนึ่ง ถ้าต้องการผลิตเพื่อส่งออกก็เป็นเทคโนโลยีอีกอย่างหนึ่ง น่าแปลกใจที่เงินทำเช่นนี้โดยที่ไม่มีการเตรียมตลาดส่งออกเลย

ตอบ -

เทคโนโลยีที่ล้ำดังนั้น เขาไม่ได้ใช้เพียงวิธีการผลิตแต่รวมถึงรูปแบบดีไซน์ของสินค้า โรงงานหนึ่งขึ้นเพื่อมุ่งผลิตเพื่อส่งขายต่างประเทศ ฝ่ายจีนไม่มีการศึกษาเรื่องตลาดไว้ประการหนึ่ง เพราะจีนปีประเทศตั้งแต่ 1949 ทำให้จีนไม่มีประสบการณ์ในการติดต่อกับประเทศทุนนิยมเลย ประการที่สอง ในอดีตจีนมีนักเจรจาที่ดี ที่เก่งเช่น โจวเอินไหล แค่นี้พอแล้วเวลาจะเจรจาเรื่องเศรษฐกิจกับบรรษัทข้ามชาตินั้นเงินไม่คุ้นเคยด้วย

ที่เป็นมาแล้ว คนที่จะเจรจามักเป็นคนเกิดหลังการปฏิวัติ มันเป็นซัดจาดักทางค่าน
บุคลิก ทำให้ข้อผิดพลาดเกิดขึ้นหลายประการ

ดร. มิ่งสรรพ์

การคำนวณโอกาสที่จะให้ต่างชาติเข้ามาลงทุนนั้น จีนเขาคำนวณอย่างไร เพราะ
เมืองไทยเราไม่คำนวณ เราก็มัวโอบอุ้มเอาให้เบ็ดโรจงาน เราไม่ได้ขาย แต่เรามีนโยบาย
ที่จะส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ ในกรณีของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน
ของเรานั้นนอกจากจะไม่ขายก็ยังให้บัตรส่งเสริมและให้สิทธิประโยชน์พิเศษเพิ่มอีก

ตอบ

การคำนวณของประเทศสังคมนิยมกับประเทศทุนนิยมนั้นต่างกัน เช่นการให้โอกาส
แก่ประเทศอื่นสำหรับทุนนิยมเป็นสินค้า แต่สังคมนิยมไม่ใช่ แต่ว่าแนวความคิดเรื่อง
นี้อาจคล้ายกับแนวความคิดเรื่องสัมปทาน กล่าวคือว่าจะทำอะไรก็ได้ก็ต่อเมื่อคนทำจ่าย
เงินในสิ่งที่เขาทำ การคำนวณจะเป็นอย่างไรจีนเขาไม่บอก แต่ผมอยากชี้ให้เห็นถึง
กรณี บริษัทของฮ่องกง เอาแท็กซี่ไปวิ่งในควังตงแต่ก็ไม่ได้เอาคนเข้าไปด้วย
ปัญหาคือแล้วแท็กซี่จะวิ่งได้อย่างไร เงื่อนไขก็ต้องมีการฝากเงินในแผ่นดินใหญ่ให้
ซั่มเป็นขึ้นมา โดยเงินทางใต้ 65% ฮ่องกงได้ 35% หลังจากนั้นระยะหนึ่ง แท็กซี่
ก็จะต้องเป็นของคนจีนในควังตงเลย

ดร. อันต์

ขอเพิ่มเติมกรณีเกาหลีใต้ เกาหลีใต้ได้ส่งเสริมและนำเข้าซึ่งเทคโนโลยีล้ำสมัยจำ
นวนมาก ซึ่งทำให้ไม่สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ และถ้าจะแข่งขันให้ได้ในราคาต่ำ
ก็ต้องการอุดหนุนแรงงานราคาถูกในประเทศ ประการที่สองคือ ประเด็นที่เกี่ยวกับการลง
ทุนอุตสาหกรรมหนักเกินขนาด อยากชี้ให้เห็นด้วยว่าในโปแลนด์มีปัญหาอย่างมาก
เพราะมีการทุ่มตั้ง 27 พันล้านเหรียญในการนี้ โดยเหตุนี้เมื่อปีที่แล้ว โปแลนด์จำเป็นต้อง
จ่ายเงินถึง 3 ใน 4 ของรายได้จากการส่งสินค้าออก เป็นเงินชำระหนี้ต่างประเทศ
โปแลนด์ที่มีปัญหาความชะงักงันในการผลิตทางด้านการเกษตร สามารถผลิตได้เพียง
88.5% ตัวเลขการเก็บโคของผลผลิตทางการเกษตรของโปแลนด์นี้ ยังต่ำกว่าของ
อิสานไทย ที่สถานการณ์เป็นอย่างนี้ เพราะมีการพัฒนาอย่างไม่เท่าเทียมกันระหว่าง
ภาคอุตสาหกรรมกับภาคเกษตรกรรม ถ้าโยงปัญหาเข้ากับจีน จีนเองก็ประสบปัญหา
เช่นนี้ การมานำเอาบรรษัทข้ามชาติเข้าไปจะช่วยเหลืออย่างไรในการแก้การขาดแคลนด้าน
เกษตรกรรม สิ่งนี้เป็นสิ่งที่จีนต้องรู้สึกกังวลหรือระมัดระวังต่อการที่เก็กับโปแลนด์
และยูโกสลาเวีย

ดร. นูออ์ไฟ

ขอแสดงสถิติตัวเลขของทางจีนเสริมต่อปัญหาเมื่อครั้งนี้ กล่าวคือ ในสามปีที่แล้ว
จีนสามารถผลิต ผลผลิตในอุตสาหกรรมหนัก เพิ่มขึ้น 1.4% และอุตสาหกรรมเบา 18.1%
ส่วนภาคเกษตรกรรมของจีนเพิ่มขึ้น 8%

ถาม แล้วมีผลต่อภาคการเกษตรอย่างไร

ตอบ แทนที่เงินในช่วงหลังการปฏิวัติจะมีโครงสร้างทางด้านการเกษตรเป็นแบบนารวมอย่างของยุโรปหรือของรัสเซีย แต่เงินในระยะหลัง ๆ ประสบการณ์จากการนี้ทำให้เงินหันไปสู่การให้ความสำคัญหน่วยผลิตครอบครัว ปัจจุบันหน่วยการผลิตที่เรียกว่ากองการผลิต (ทางด้านการเกษตร) ไม่ค่อยเหมาะสม ในการเปิดทางให้สำหรับธุรกิจการเกษตรของบรรษัทข้ามชาติ

อีกปัญหาหนึ่ง คือจีนจะกู้เงินในสกุลดอลลาร์ หรือยูโรดอลลาร์ตลอดจนเงินเยน ฝ่ายญี่ปุ่นต้องการให้กู้เงินเยน อ้างว่าเงินเยนเปลี่ยนแปลงน้อยกว่า ทั้ง ๆ ที่ในงานวิจัยระยะหลัง ๆ ชี้ให้เห็นว่า เงินยูโรดอลลาร์เสถียรน้อยกว่าและมั่นคงกว่า แต่จีนก็ตัดสินใจกู้เป็นเงินเยน ทั้งที่มีท่าทีจะเป็นประโยชน์มากกว่า เรื่องนี้รู้สึกว่าจะคิดสนใจด้วยเหตุผลทางการเมือง เขตอุตสาหกรรมเบาซานในเซี่ยงไฮ้ เป็นอุตสาหกรรมหลักกล้า ที่จีนเองคิดสัญญาที่ทำกับญี่ปุ่น ญี่ปุ่นถือว่าละเมิดสัญญาจีนต้องชดใช้ค่าปรับแก่ญี่ปุ่น ซ่อนทำให้จีนต้องการประนีประนอม นี่อาจเหตุผลหนึ่ง

ถาม อยากทราบว่าปัจจุบันจีนมีมาตรการอย่างไร ในการแบ่งเขตการขยายตัวของธุรกิจให้เงินโพ้นทะเลกลุ่มหนึ่ง กลุ่มญี่ปุ่นกลุ่มหนึ่ง และยุโรปกลุ่มหนึ่ง ฯลฯ

ตอบ จีนมีมาตรการให้ชาวจีนโพ้นทะเลเหล่านั้นไปลงทุน ซึ่งปัจจุบันมีแนวโน้มว่าสูงขึ้น ยกตัวอย่างให้เห็นชัดว่า จีนปฏิบัติต่อกองกลุ่มต่างๆไม่เท่ากัน ดูได้จากคำโดยสารเครื่องบิน มีสามอัตราคืออัตรานักท่องเที่ยว นักธุรกิจ และคนจีนโพ้นทะเล อันที่สองการจ่ายเงินเดือนคนงานของบริษัทข้ามชาติในจีน จ่ายต่างกันระหว่างคนจีนโพ้นทะเลและในประเทศ สิ่งที่มีการปฏิบัติแตกต่างกันอีกคือการเช่าที่ดิน ราคามีความแตกต่างกัน สำหรับเรื่องภาษีนั่นก็ค่อนข้างได้ ภาษีนี่มีการกำหนดไว้จริงจัง แต่ค่อนข้างได้ คนจีนโพ้นทะเลเหล่านี้มีสิทธิที่จะลดภาษีที่กำหนดให้ ดูเหมือนว่าจะเป็นการมุ่งส่งเสริมให้ชาวจีนโพ้นทะเลกลับมาลงทุนในจีนเป็นอันดับแรก.

ถาม ในเมื่อเงินกำลังเจรจากับบรรษัทฯ ที่จะมาลงทุน มีการตั้งข้อสงสัยว่า การที่เงินเปิดทางให้บรรษัทฯ เข้ามาลงทุน ก็เป็นการเปิดทางสำหรับการสร้างชนชั้นนายทุนใหม่ขึ้นมา จากการผลิตทุนนิยมแบบใหม่ จากการผลิตบริโกลสินค้านายทุนนิยมประเภทต่างๆ มากขึ้น ถามว่า ผู้บรรยายคิดเห็นอย่างไร

ตอบ

จริง ๆ แล้ว ก็มีหลักฐานหรือข้อมูลซึ่งชี้ให้เห็นว่าเอกชนชั้นใหม่ขึ้นในจีน แต่ในแง่เกี่ยวกับนักเศรษฐศาสตร์หนุ่มอย่างเซียมเฉียว* หรืออีกคนก็คือ จ้าวจื่อหยาง ซึ่งในสุนทรพจน์ที่มีต่อสภาประชาชนแห่งชาติเมื่อเร็ว ๆ นี้ ก็ชี้ให้เห็นถึงปัญหาทั้งสองด้าน คือด้านหนึ่งชี้ให้เห็นถึงการเกิดขึ้นมา อีกด้านหนึ่งก็เป็นความเริ่มเข้าใจต่อปัญหา มีความวิตกกังวลในเรื่องนี้ ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงความกังวลนี้ เช่นมีการตั้งสถาบันวิทยาศาสตร์เพื่อวิทยาศาสตร์ขึ้น ความสนใจใหญ่อยู่ที่เทคโนโลยีมีผลต่อสังคมอย่างไร และจะควบคุมเทคโนโลยีนั้นอย่างไร เท่าที่สังเกตกันก็วิจัย จะเห็นว่ามีนักวิจัยประเภท นิวเคลียร์ฟิสิกส์ วิศวกรเคมี พวกนี้มีความสนใจในงานของตนเองว่า งานของวิทยาศาสตร์ไปสร้างผลอะไรขึ้นกับสังคมบ้าง อันนี้เป็นเป็นสิ่งที่น่าแปลกใจ เพราะพวกนั้นนั้นสนใจปัญหาอย่างจริงจังซึ่งก็คือปัญหา ที่ถ้ายังพัฒนาเอาเทคโนโลยีที่ก้าวหน้ามาจากทุนนิยมแล้วจะมีผลกระทบในการที่จะทำให้จีนพัฒนาไปในทางที่ผิดแปลกหรือเปล่า เป็นสิ่งที่เขากำหนดวิจัยพิจารณากันอยู่ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้าเพื่อบริโภค ในส่วนนั้นก็เป็นสิ่งสำคัญเพราะจากกลไกเจาะตลาดของระบบลงทุนข้ามชาติ มันทำให้สินค้าแต่แรกก็ผลิตเพื่อมุ่งส่งออก กลับแผ่ขยายภายในประเทศ เช่นการผลิต “โค้ก” หรือการผลิตบุหรี่ตราอูรู สำหรับปัญหาเรื่องผู้ใช้แรงงานก็เป็นเรื่องที่ยุ่งยากมากขึ้นทุกที เนื่องจากผู้ทำงานในส่วนเศรษฐกิจพิเศษหรือส่งเสริมการลงทุนของบริษัทข้ามชาติพวกนี้ไม่ไ้เงินโดยตรงจากบริษัท ๆ แต่บริษัท ๆ จะจ่ายให้รัฐ แล้วรัฐจะจ่ายให้อีกทอดหนึ่ง ทั้งนี้เมื่อกองงานทราบว่ารัฐบาลจ่ายให้เขาเพียง 25% ของที่บริษัทจ่ายให้ และที่แย่ไปกว่านั้นเขาไม่ได้รับสวัสดิการของสังคม เช่นเดียวกับคนงานอื่นทั่วไป ปัญหาที่กำลังจะเกิดคือความไม่พอใจต่อรัฐบาล สิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้นไม่ถึงขนาดการลุกฮือของกรรมกร แต่เป็นเรื่องความไม่พอใจความทุกข์ จนกระทั่งมีการส่งบัญชีทางว่าว่ารายการของคนงานไม่ได้รับซึ่งเป็นรายการที่คนงานภาคอื่นได้รับแล้ว อันนี้ก็กลายเป็นหนามพอกอกรัฐบาลจีนอยู่ และการแก้ปัญหาเป็นไปอย่างล่าช้า และยังคงคาราคาซังกันอยู่

ถาม

ในฐานะที่เป็นผู้ติดตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมนิยมจีน อยากทราบความเห็นของผู้พูดว่าความคิดต่อกับบริษัทข้ามชาติ โดยเฉพาะนโยบายเบ็ดประเทศทางด้านเศรษฐกิจโดยคิดต่อกับบริษัทลงทุนข้ามชาติเป็นทางออกทางเดียวหรือเป็นทางออกที่ดีที่สุดหรือเปล่า ในการแก้ไขปัญหาโครงสร้างทางเศรษฐกิจของสังคมจีน ในความเห็นของท่าน

* โปรดดูรายละเอียดเกี่ยวกับทัศนะของเซียมเฉียวได้จาก บทความเรื่อง “ปัญหาการพัฒนาเศรษฐกิจของจีน” ของ ทวีป วรดิถ ซึ่งตีพิมพ์รวมอยู่ใน *กระแสโลก* สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดพิมพ์ 2524 (หน้า 91-112)

ไม่ใช่ความเห็นของผู้นำจีน อยากให้ประเมินคว่าลักษณะการลงทุนที่จีนเปิดประเทศว่ามีความสัมพันธ์กับที่ทันสมัยอย่างไร

ตอบ

การเปิดรับการลงทุนต่างชาติของจีนไม่ขัดกับความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของระบบเศรษฐกิจ แต่ทางเลือกอีกทางหนึ่ง คือไม่เปิดประเทศ แต่รอให้ความขัดแย้งของระบบทุนนิยมจากจุดต่าง ๆ มาเจอกันที่จุดเดียวจุดหนึ่ง และเมื่อถึงจุดนั้นจีนจึงเปิดการเข้าร่วมการเปลี่ยนแปลง แต่ก็คิดว่า มันไม่มีภาวะอย่างนั้นในทางทฤษฎีหรือทางปฏิบัติ สำหรับปัญหาที่ว่า การเปิดประเทศเป็นวิธีการที่ดีที่สุดแล้วหรือ ก็ขอยกคำพูดที่เคยพูดกับเจ้าหน้าที่จีน ที่ว่านโยบายนั้นจะเป็นนโยบายที่ดีที่สุดก็ต่อเมื่อจีนมีเงื่อนไขปัจจัยบางอย่างเกิดขึ้น กล่าวคืออันดับแรกการลงทุนจากต่างชาติจะได้ผลดี ถ้าหากว่ามีการวิจัยเพื่อให้มีการพัฒนาโครงการลงทุนต่าง ๆ อย่างถูกต้อง และเสนอว่าควรที่จะนำรายได้ที่เกิดจากการผลิต เพื่อส่งออกประมาณ 20% เข้ามาอยู่ในกองทุนเพื่อการวิจัยนี้ ประการที่สองให้ผู้บริโภคทั้งหลายมีส่วนร่วมในการผลิต เพื่อผลิตได้จะขายไปยังประชากรทั้งหลาย ประการสามคือ การนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์และการประยุกต์ใช้นั้นต้องประยุกต์ทั้ง 3 ระดับ คือ ชั้นสูง กลาง และต่ำ พร้อมกัน เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงชนชั้นอภิสิทธิ์ ซึ่งมักเกิดขึ้นในกระบวนการผลิต ประการสุดท้ายเพื่อที่จะยกระดับของความมั่งคั่งทางสังคม การกินคืออยู่ที่ จะต้องไม่มุ่งการผลิตเพื่อการส่งออก หากแต่จะมุ่งส่งเสริมการผลิตด้านการเกษตร ในการทำเช่นนั้นจำเป็นต้องอาศัยความสามารถทางการผลิต เทคโนโลยีทั้งหลาย และการลงทุนต่าง ๆ จะต้องทุ่มเทให้เกษตรกรกรรม โดยเหตุนี้จึงจะยกความกินคือยู่ดีขึ้นมาได้ในเอกราช

การทำประเทศให้สมัยใหม่ คือการก่อสร้างสร้างสังคมนิยมในจีนให้ดี มีทางที่จะสำเร็จลงได้ ถ้าหากว่าผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้ตระหนักชัดถึงเงื่อนไขต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเงื่อนไขการใช้เทคโนโลยีต่างประเทศ คนจีนต้องตระหนักว่า การใช้เทคโนโลยีต่างประเทศนั้นเป็นความพึ่งพาในระยะสั้น ระยะยาวแล้วมีหน้าที่ที่จะกำจัดกาพึ่งพาเทคโนโลยีต่างประเทศให้หมดไปแล้วสร้างของคว้ขึ้นมา ถ้าเมื่อใดที่มีการคิดว่าเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่ตัวเองจะต้องพึ่งพาตลอดไป อนาคตของจีนคงไม่แตกต่างจากบราซิลหรือเกาหลีใต้ การเข้ามาถกเถียงสัมมนาในในระยะแรก จะพบปัญหาหรือเห็นความโง่เขลาต่าง ๆ มากมาย แต่ว่าความเป็นประชาธิปไตยจะช่วยให้นำไปสู่จุดที่ดีที่สุด เพื่อจะสามารถกักตุนใจไว้ได้ดีที่สุด ●